

‘Parametrisch ontwerpen brengt een belangrijke verbetering teweeg op verschillende niveaus voor de zorg.’

-Eric Holthuis

PARAMETRISCH ONTWERP: DE NIEUWE STANDAARD VOOR SOCIALE EN INCLUSIEVE ZORGORGANISATIES?

Auteur: Marvin van Kempen, Beeld: Martijn van Leeuwen

Menig zorgorganisatie poneert de missie om sociale, inclusieve zorg te faciliteren voor een breed pallet aan bewoners, met een verscheidenheid aan wensen. Het correct vertalen in het ontwerp kan deze uitgangspunten maken of breken. Welke rol speelt ‘parametrisch ontwerp’ hierin, met specifieke aandacht voor de waarde die gangen in zorgorganisaties kunnen toevoegen?

Die vraag stellen we aan drie afgestudeerde ontwerpers aan de TU Delft: Margot Hols richtte zich met haar onderzoek op de positieve impact

van asielzoekerscentra, Martijn van Leeuwen, die onderzocht heeft hoe jongeren met een licht verstandelijke beperking zelfstandig kunnen wonen en Eric Holthuis, de ‘goeroe’ die zich specialiseert op het gebied van parametrisch ontwerp. Laatstgenoemde frist het geheugen op over het begrip: “In het conventionele ontwerp start je met een aantal uitgangspunten en maak je in een eerste studie een aantal ontwerpvarianten”, trapt Holthuis af. “Een intuïtief en creatief, maar bewerkelijk proces.”

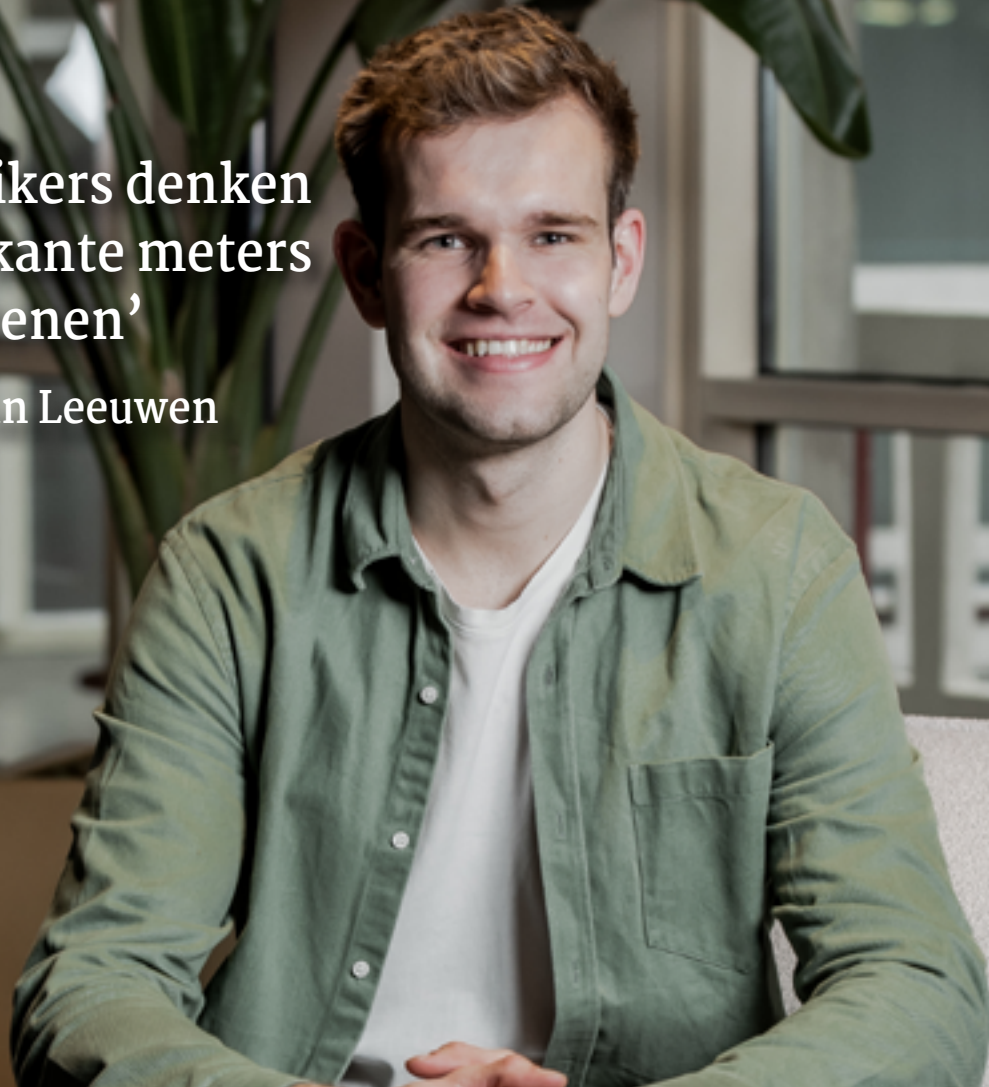
Ontwerper aan de knoppen

In tegenstelling tot het traditionele ontwerpen

‘Met parametrisch ontwerpen kun je invulling geven aan de behoefte van specifieke doelgroepen’

‘Eindgebruikers denken niet in vierkante meters en stenen’

–Martijn van Leeuwen

richt het parametrisch ontwerp zich op het genereren van een ontwerp aan de hand van data, relaties en het creëren van logische verbanden ertussen. “Variabelen vormen het startpunt van het proces en als je input verandert, doet de output dat ook”, gaat Holthuis verder. “Die beweegt mee aan de hand van de gegevens die je invoert en is gedreven door de informatie die jij aanreikt, waarmee je bijvoorbeeld berekent hoe je het optimale uit je ontwerp haalt.”

Het parametrisch ontwerpen is geen doel voor ieder project, maar een middel om tot een optimum te komen bij specifieke uitdagingen. “Zie het als een tool die niet zaligmakend is”, weet Hols. “Als ontwerper zit je nog steeds zelf aan de knoppen en kies je de onderdelen van het ontwerp die je parametrisch wilt maken. Je bepaalt zelf de variabelen en bouwt een script op basis van je ontwerpdoelen. Zo kun je bijvoorbeeld als doel definiëren om zo efficiënt mogelijk oppervlakte in te zetten of daglichttoetreding in je gebouw te maximaliseren.”

Split incentive openbreken

Met het predicaat ‘De toekomst van het

ontwerpen’ wordt deze relatief nieuwe designmethode al ingezet in verschillende vastgoedtypes, waaronder die van zorgorganisaties. Daar spelen diverse opgaves, waaronder inclusief wonen en leven, creëren van sociale cohesie en het verhogen van welzijn. Toch schijnen die belangrijke maatschappelijke uitdagingen niet altijd door in het Programma

‘In het Programma van Eisen ligt meestal de nadruk op het economische uitgangspunt’

van Eisen. “Meestal wordt daarin de nadruk gelegd op het economische uitgangspunt”, aldus Van Leeuwen. “De aandacht gaat uit naar het beschikbare bruto vloeroppervlak maximaliseren, tegen zo laag mogelijke kosten. Dat perkt creatieve vrijheid in en zorgt ervoor dat

je impact op verschillende vlakken beperkt is. Eindgebruikers en medewerkers denken niet in vierkante meters en stenen, maar willen onder andere zorgen voor welzijn, ontmoeting stimuleren en een toegankelijke gebouwindeling.”

Parametrisch ontwerpen kan deze split incentive openbreken. “Vooral als je als architect vroegtijdig aan tafel zit met je opdrachtgever”, vertelt Holthuis. “Dat is het moment waarop je samen de uitdaging kunt aangaan om je gewenste output te definiëren aan de hand van data. Dan denk je samen na over een inclusiever, socialer ontwerp voor je zorgorganisatie, zodat je naast economisch ook maatschappelijk impact maakt.”

Deeloplossingen voor optimalisering

Kansen zijn er in het bijzonder voor het parametrisch bekijken van gangen: deze worden gezien als verkeersruimte en verbindingen van en naar verblijfsruimtes en gezamenlijke ruimtes. “We zijn vergeten waar gangen nog meer voor dienen”, vindt Hols. “Het kunnen ontmoetingsplekken zijn en voor ruimte en welzijn zorgen voor bewoners in hun leefom-

‘Gangen kunnen ontmoetingsplekken zijn en ruimte en welzijn voor bewoners bieden.’

–Margot Hols

geving.” Licht en ruimtelijkheid kunnen bijvoorbeeld een belangrijke rol spelen. Maar ook toegankelijkheid voor bewoners die zich moeilijker kunnen voortbewegen en beperkt zijn in hun bewegingsvrijheid. “Om impact te maken op deze vlakken zijn er verschillende deeloplossingen”, aldus Holthuis. “Parameters zoals maximale loopafstand, breedte van de gang, hoogte van ramen, bijvoorbeeld. Die parameters kun je combineren en daar komt een optimaal scenario uit. Dat kun je vervolgens uitwerken in een conventioneel ontwerpproces.”

Dankzij die variabele parameters is het mogelijk om invulling te geven aan de behoefte van specifieke doelgroepen, bijvoorbeeld mensen met dementie of bewoners met slecht zicht. “Soms staat een uitwerking die voordelig is voor de ene doelgroep een andere in de weg”, verduidelijkt Van Leeuwen. “Een gang die fijn is voor iemand met dementie hoeft dat niet te zijn voor bewoners met een lichamelijke beperking. De uitgangspunten kun je tegen elkaar afwegen en je bepaalt samen met de

opdrachtgever waar de nadruk op ligt.” Daarnaast is het mogelijk om sneller op nieuwe situaties en veranderingen in te spelen.

‘Licht en ruimtelijkheid spelen een belangrijke rol bij de beleving van gangen’

“Voorheen kostte de ontwerp- en productiefase veel tijd, maar met nieuwe technieken kun je eenvoudiger computergestuurd produceren zoals 3d-printen en relatief snel een ontwerp aanpassen”, vertelt Hols. “Zo is er in potentie veel ruimte om een ontwerp te veranderen voor een doelgroep, op het moment dat wensen verschuiven.”

Waarde toevoegen

Het ontwerpen nieuwe stijl vraagt de nodige innovatie en het enthousiasme om dit in de praktijk te brengen is merkbaar. “Dat is ook de reden waarom we hierover graag in gesprek gaan met opdrachtgevers die openstaan voor het toevoegen van waarde in hun vastgoed”, reageert Holthuis. “We geloven erin dat de tool een belangrijke verbetering teweegbrengt op verschillende niveaus voor de zorg.” De traditionele focus op vierkante meters en economische waarde verdwijnt daarmee. “We vullen nog steeds die economische uitdagingen in, maar laten met deze manier van ontwerpen zien dat er op verschillende andere vlakken waarde toe te voegen is”, besluit Hols. “Dat hoeft niet per se meer tijd en energie te kosten. Als je in een vroeg stadium aan tafel gaat, dan kan het juist waarde opleveren. Wij zijn er klaar voor om te laten zien wat er nodig is, op het vlak van inclusieve en sociale zorgorganisaties.”